

Motion till riksdagen 2007/08:Fi5

av **Ulla Andersson m.fl. (v)**
med anledning av redog. 2007/08:RRS17

Riksrevisionens styrelses redogörelse angående finanspolitikens långsiktiga hållbarhet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en bredare diskussion om hur samhällets resurser ska skapas och fördelas.

Motivering

Riksrevisionens styrelse (RRS) rekommenderar ett antal förändringar i hanteringen av överskottsålet, varav några är rimliga men den sammantagna effekten blir en ytterligare förstärkning av budgetprocessens ramverk. Vänsterpartiet ställer sig starkt kritiskt till detta ramverk som har till syfte att begränsa de folkvaldas inflytande över den ekonomiska politiken och låsa fast en nyliberal inriktning för den.

Ramverket ska inte ses som budgetteknikaliteter, utan som uttryck för en viss politisk inriktning. Överskotts målen har använts för att lättare motivera en åtstramning i den offentliga sektorn. När detta mål uppnåtts vill exempelvis arbetsgivarorganisationen gå vidare. Vänsterpartiets utgångspunkt är den motsatta. Det behövs stora investeringar i den gemensamma sektorn. Det gäller exempelvis bostadsområdet där investeringarna varit alltför låga i flera decennier. Det gäller en nödvändig satsning på klimat- och energisektorn som bland annat kräver investeringar i ny, modern infrastruktur. Och det gäller givetvis nödvändigheten av betydligt fler anställda inom den gemensamma välfärdssektorn. Grundläggande är att en underlåtenhet att använda tillgängliga resurser i ekonomin till produktiva, framtidsinriktade investeringar är oansvarigt och kortsiktigt. Tanken att man ska spara idag för att klara av mor-

Fel! Okänt namn på

gondagens ”demografiska utmaningar” bortser från att den välfärd som idag kan erbjudas medborgarna i avgörande delar bygger på medvetna och kraftfulla offentliga investeringar under tidigare decennier. Redan 1990-talets nedskärningar i den offentliga sektorn och den därefter stagnerade tillväxten i denna sektor ger idag kostnader för samhällsekonomin. Att genom ett överskottsmål i de offentliga finanserna också begränsa investeringarna i tider av mycket god ekonomisk tillväxt är att försitta möjligheterna till en säkrare ekonomisk utveckling.

Den ovan anförda kritiken gäller alltså överskottsmålets konstruktion och antagandena bakom denna. De förslag som RRS framför är ämnade att stärka överskottsmålets funktion i utformningen och förklarandet av den ekonomiska politiken. Det är dessutom meningen att detta mål ska beskrivas mer tekniskt och enkelspårigt. Vi menar att detta är fel väg att gå.

RRS kritiserar regeringen för en osystematisk uppföljning av överskottsmålet. Men det finns ett legitimt intresse av att under olika år kunna betona olika faktorer i en helhetsbedömning av det ekonomiska läget och därmed bedömningen av måluppföljningen. De problem som uppstår bör snarare peka fram mot slutsatsen att överskottsmålet är ett alltför rigtigt system. Regeringens försök att korrigera en strikt tolkad ”målavvikelse” kan få allvarliga effekter på arbetslösheten, och därmed också på den framtida tillväxten – men detta är inte en avvikelse som blir aktuell att ta med i bedömningen.

RRS noterar vikten av att tilltron till de offentliga finanserna är hög, och problemet med att många befarar att välfärdstjänsterna riskerar att bli överbelastade i framtiden. Det finns dock bättre sätt att ta itu med de problemen än att skärpa den kamerala tonen i budgetprocessen. Till exempel kunde det vara välgörande om de politiska aktörer som tidigare systematiskt framställde den svenska statsskulden som bland de största i världen – trots att det snarare var tvärtom – började ta itu med arbetet att vända den vrångebilden. En annan möjlighet är att de politiska partierna ger en tydlig signal om att det är en självklarhet att anställa fler ifall omsorgstjänsterna inte skulle vara tillräckliga i framtiden.

Det synsätt som hittills präglat överskottsmålet, liksom RRS beskrivning av det, är helt fokuserat på offentligt sparande som nyckel för framtida välfärd, medan behovet av investeringar försvinner helt. När regeringen idag skär ner på utgifterna för utbildning, får det stora långsiktiga konsekvenser för tillväxten, och därmed för skuldkvoten. Ett ensidigt synande av regeringars finansiella överskott har ett mycket begränsat värde för att bedöma den långsiktiga hållbarheten i den förda politiken.

Naturligtvis är sådana effekter svåra att beräkna. Den kritiken gäller dock också det finansiella sparandet. RRS beskrivning av överskottsmålet bidrar till en överskattning av vilka möjligheter vi har att bedöma den ekonomiska situationen 2050. Osäkerheten om framtidens politiska och ekonomiska villkor är stor, och det vore knappast förvånande om 2050 års riksdag snarare skulle kritisera bristen på miljöinvesteringar i början av 2000-talet än prisa våra överskottsmål.

Diskussionen om det långsiktiga sparandet präglas också av en föreställning om att den tankevärld som de senaste regeringarna levt i, där skattehöj-

Fel! Okänt namn på

ningar i syfte att höja kvaliteten på välfärden är närmast otänkbara, kommer att dominera politiken konstant också de närmaste 50 åren. Det är, milt uttryckt, osannolikt. De senaste 100 åren har skatthöjningar snarare varit normen. Det är demokratiskt sett orimligt med ett regelverk som påbjuder finansiellt sparande framför reala investeringar baserat på hur vi tror att politiska majoriteter kommer att agera om 20–30 år.

Det finns en punkt där RRS förslag däremot skulle bidra till en mer klagörande debatt, och det är i fråga om statsskuldkvoten. Vi delar kritiken av att statsskulden alltför ofta uttrycks med bruttomått, så att offentliga finansiella tillgångar utesluts ur helhetsbilden.

Sammantaget riskerar dock RRS förslag att skapa ytterligare fokus för en snävt statsfinansiell målbedömning i den ekonomiska politiken och bidra till att den ekonomisk-politiska debatten än mer inriktas på kamerala överväganden, i stället för en bredare diskussion om hur samhällets resurser ska skapas och fördelas.

Stockholm den

Ulla Andersson (v)

Jacob Johnson (v)

Peter Pedersen (v)